

Извештај о Двадесет деветој седници Националног савета за културу

У среду, 5. марта 2014. године, у згради Палате Владе Републике Србије, одржана је Двадесет девета редовна седница Националног савета за културу.

Савет је на својој Двадесет деветој седници расправљао о деловању Министарства културе и информисања и донео одлуку да изда следеће саопштење:

Саопштење Националног савета за културу о деловању Министарства културе и информисања

Национални савет за културу је стручно-саветодавно тело које обезбеђује сталну стручну подршку у очувању, развоју и ширењу културе. Од свог оснивања Национални савет за културу је одржао 36 седница, а његови досадашњи годишњи извештаји о раду једногласно су усвајани на седницама Одбора за културу и информисање Народне скупштине. Задаци Националног савета за културу (у даљем тексту: Савет) одређени су Законом о култури, а један од тих задатака јесте анализирање стања у култури и давање мишљења о том стању. Стога Савет жели да упозна Владу Републике Србије, али и јавност, са резултатом своје анализе стања у култури, а пошто је за стање у култури одговорно Министарство културе и информисања (у даљем тексту: Министарство), и да изнесе своје мишљење о деловању Министарства током првих шест месеци његовог мандата.

1. Пре свега, Министарство за шест месеци није учинило ништа на плану Стратегије развоја културе у Републици Србији. Министарство је, одмах по ступању на дужност новог министра и новог државног секретара, обуставило рад на Стратегији и, мада је Савет у два наврата понудио Министарству помоћ у раду на Стратегији, током наредних шест месеци оно није ничим показало да је свесно значаја тог документа и није учинило ништа како би се рад на њему наставио.

2. Иако је Савет редовно упозоравао Министарство на штетност појединих одредби Закона о јавним набавкама, које онемогућавају рад установа културе, Министарство није предузело ништа како би се установе културе изузеле из примене Закона о јавним набавкама. Подсећамо да су многи субјекти у култури јавно износили основане примедбе на поменути Закон и скретали Министарству пажњу на тежак положај у који их он ставља. Министарство ни у овом случају није показало никакво интересовање да се стање ствари поправи и није иницирало промену спорних и неодрживих одредби Закона о јавним набавкама.

3. Савет је у више наврата упозоравао Министарство на опасност која целокупном корпусу културе у Републици Србији прети од примене појединих одредби Закона о буџетском систему – пре свега одредби о ограничавању запошљавања у установама

културе. Министарство, међутим, није предузело ништа како би се поменути закон ускладио с потребама и, на крају крајева, могућностима установа културе.

4. Министарство је Конкурсе за пројекте у 2014. години расписало 21. децембра 2013. године, иако према Закону о култури ти конкурси морају бити расписани најкасније 1. октобра текуће године (2013.) за идућу. Другим речима, Министарство, које би морало да даје пример поштовања закона, прекршило је Закон са образложењем да је поступило на тај начин зато што Закон о култури (подсећамо – важећи закон) није добар. Другим речима, Министарство, чији челници су одмах по ступању на дужност најавили да ће се у својим поступцима стриктно придржавати законских одредби, у овом случају се поставило изнад Закона и на тај начин послало јавности неприхватљиву поруку о томе да се закони могу некажњено нарушавати.

5. У услове за горепоменуте конкурсе Министарство је унело низ противзаконитих одредби, које компликују конкурсну процедуру и излажу кандидате непотребном трошку. Савет је скренуо пажњу Министарству на ту чињеницу и предложио да Министарство објави исправке конкурса. Министарство је игнорисало позив Савета и задржало противзаконите одредбе у условима конкурса. Савет је путем Саопштења упознао јавност са одредбама које својом незаконитошћу компромитују конкурсну процедуру.

6. Након усвајања буџета за 2014. годину званичници Министарства су у јавности износили податак о томе да су средства за културу повећана два и по пута у односу на претходну годину, прећуткујући чињеницу да је око 45 процената тих средстава намењено финансирању јавних медијских сервиса Србије и Војводине. Буџетска средства за финансирање медијских јавних сервиса одобрена су Министарству у тренутку када није постојао законски оквир за тако нешто, при чему грађанима није укинута ТВ претплата, тако да је финансирање јавних медијских сервиса у овом тренутку двоструко.

7. Иако је Савет у више наврата предлагао Министарству да обнови рад Радне групе за измене и допуне Закона о култури, коју је 14. фебруара 2013. на иницијативу Савета и на основу опсежне анализе ефеката постојећег Закона коју је Савет предочио Министарству, именовано тадашњи министар Братислав Петковић, Министарство није показало намеру да учини нешто на плану измена постојећег Закона. Уместо тога, као што смо видели, Министарство се не једном одлучило да једноставно прекрши Закон, чије поједине одредбе сматра недовољно добрим.

8. Министарство није одобрило средства за представљање Републике Србије на Франкфуртском сајму књига, чиме је самовољно маргинализовало Србију у изузетно важном за културу сегменту издаваштва. Подсећамо да је учешће на Франкфуртском сајму књига својеврстан показатељ жеље и спремности домаће културе да се повезује са другим културама, да се отвори према њима и да понуди своје производе припадницима других култура. Министарство се у овом случају, у циљу уштеде безначајних средстава, определило за провинцијализацију домаће културе и за њено искључивање из међународних токова.

9. Министарство је без оправданих разлога прекинуло протокол о сарадњи између Министарства и Независне културне сцене Србије. Протокол нефинансијске природе потписан је 2011. са тадашњим министром и представљао је први корак у настојању да се успостави структурисан дијалог између независног сектора савременог стваралаштва и ресорног министарства како би се појачала партиципација свих учесника у култури и како би се створио шири оквир за усклађивање деловања Министарства и организација цивилног друштва на заједничком циљу стварања услова за подстицање културног и уметничког стваралаштва.

10. Министарство је ускратило већ одобрена средства међународном фестивалу цез музике у Нишу, чиме је поново показало, с једне стране, потпуно одсуство свести о значају појединих видова културе, а с друге – презир према реномеу који Републици Србији доносе међународно признате манифестације с дугом традицијом. Најзад, у овом случају, ускраћујући средства фестивалу у Нишу, Министарство је поступило у супротности с принципом децентрализације, који би морао бити несумњиво опредељење сваког савременог демократског друштва. Спорност одлуке Министарства потврђена је и најавом Заштитника грађана да ће поднети тужбу против Министарства због овог случаја.

11. Министарство је на самом почетку мандата покушало да маргинализује и угуши Национални савет за културу тиме што је три дана пред усвајање повукло из скупштинске процедуре Закон о допуни Закона о култури који је имао за циљ да најзад, после две и по године, створи организационо-техничке претпоставке за функционисање Савета. Подсећамо да Савет већ две и по године ради без минималних услова и да трошкове рада тог државног тела сносе сами његови чланови. Напомињемо, такође, да је Национални савет за културу једини национални савет у Србији чији рад се финансира средствима његових чланова. Повлачењем овог закона из скупштинске процедуре Министарство је још једном послало неприхватљиву поруку о томе да је култура неважна и да они који се њоме баве, чак и ако их је изабрала Народна скупштина, треба то да раде из хобија, односно да је цела култура – један обичан хоби, активност предвиђена за доколицу. Савет је зачуђен тиме што су људи с таквим идејама о култури могли бити постављени на челне позиције у Министарству, и нада се да је посредни грешка које су сада, након шест месеци, свесни и јавност и политички кругови.

12. Иако је само одредило 1. новембар 2013. године као крајњи рок за расписивање конкурса за избор директора установа културе, Министарство је конкурс за директора Београдске филхармоније расписало тек 17. јануара 2014. Министарство при томе није понудило никакво образложење за овакав изузетан третман Београдске филхармоније, али чињеница да је актуелни министар културе и информисања бивши директор Београдске филхармоније даје материјал за закључке који не иду у прилог Министарству.

13. Скандали који већ три месеца прате избор управника Народне библиотеке Србије и сукоб између Министарства и Управног одбора НБС исто тако дају повод за закључак да Министарство у случају НБС има посебне интересе. Чињеница да је актуелни

државни секретар за културу бивши вршилац дужности управника НБС свакако доприноси убедљивости оваквог закључка.

14. Иако га је Савет у више наврата позивао да системски реши административне проблеме с којима се суочава једна тако важна категорија субјеката у култури као што су самостални уметници – Министарство ни на том плану није учинило ништа.

15. Министарство је угасило Тачку културног контакта, канцеларију која је институцијама, организацијама и појединцима пружала стручну помоћ при пријави на пројекте Европске комисије у оквиру програма Култура 2007–2013, и уместо ње основало ново имплементационо тело, на чије чело је поставило службеника Министарства. Министарство је овим поступком одбацило изузетно драгоцену искуства и знања радника Тачке културног контакта стечена током шестогодишње сарадње са Европском комисијом, и припадници новооснованог тела мораће да уче свој посао од почетка – како би се наставила сарадња у оквиру програма Креативна Европа 2014–2020. Тачка културног контакта је била изузетно успешна у повезивању домаћих субјеката са Европском комисијом, а обука нових кадрова свакако ће отежати сарадњу с њом и успориће реализацију пројеката, од чега ће целокупна култура у Србији имати велику штету.

Одлука о одржавању избора на свим нивоима 16. марта 2014. године као да је пренула Министарство из зимског сна. Министарство као да је решило да у кратком предизборном периоду надокнади све што је пропустило да учини током претходних пет месеци свог мандата. Министарство је на почетку свог мандата беспоговорно одбило предлог појединих установа културе да успостави сарадњу са фондацијом *Традуки*. Међутим, у фебруару 2014, након одлуке о расписивању избора, представници Министарства нагло показују интересовање за одбачену идеју, те се сусрећу с представницима *Традукија*, о чему помпезно обавештавају јавност преко медија, иако су претходних пет месеци одбијали да разговарају с медијима јер је, како је речено, став Министарства да не одговара на питања новинара. Министарство преко ноћи формира Комисију за ревизију репрезентативности удружења у култури и Радну групу за измене и допуне Закона о библиотечкој-информационој делатности и Закона о обавезном примерку публикација. Најављује оснивање Радне групе за измене и допуне Закона о култури – дакле бави се управо оним чиме једно Министарство никако не би смело да се бави у техничком мандату – радом на законима. Министарство је покушало и да изврши смену многих управних одбора установа културе, што је исто тако поступак који надилази надлежности Министарства у оставци. Упадљив контраст између потпуне пасивности у првих пет месеци мандата и грозничаве хиперактивности – на погрешним плановима – у предизборном месецу не допушта било какве сумње у погледу мотива: Министарство са огромним закашњењем жели да поручи и јавности и политичким круговима да је у стању да обавља послове за које је задужено. Истина, у журби да се докаже и препоручи, Министарство чини грешке и лаћа се послова којима је требало да се бави док није било у оставци и док је имало право да се њима бави.

Сада је тешко поверовати у искреност његових мотива – то јест да иза грозничаве активности Министарства стоји брига за опште добро у култури, а не брига за сопствене позиције након избора.

Закључак

Савет за културу закључује да је стање у култури у Републици Србији изразито лоше и да одговорност за то стање сноси Министарство културе и информисања. Савет, на основу својих законских овлашћења, изриче негативно мишљење о раду Министарства културе и информисања и сматра својом дужношћу да о свом ставу обавести Владу Републике Србије и јавност.

* * *

Савет је на седници донео одлуку да ово саопштење достави председнику Републике Србије, председнику Владе Републике Србије, првом потпредседнику Владе Републике Србије, Министарству културе и информисања, Покрајинском секретаријату за културу и средствима јавног информисања.

* * *

Савет је на седници расправљао и о Споразуму о преносу урне са Теслиним пепелом из Музеја Николе Тесле у порту Храма Светог Саве, који су 28. фебруара 2014. године потписали патријарх српски Иринеј, министарка енергетике у оставци Зорана Михаиловић и први човек Привременог органа управе Града Београда Сениша Мали. Савет је одлучио да се чланови накнадно, електронским путем, изјасне о евентуалном саопштењу које би Савет овим поводом издао.